

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Krčmáře a soudců JUDr. Petra Gemmela a Mgr. Milana Poláška v právní věci žalobce **BP Integralis Limited**, se sídlem v Diagorou 4, Kermia Building, 6th Floor, Office 601, PC 1097, Nikósia, Kyperská republika, registrační číslo 255048, zastoupeného Mgr. Ivem Siegelem, advokátem, se sídlem v Praze 1, Školská 695/38, PSČ 110 00, proti žalovaným **1/ Mgr. Ing. Petře Hamplové, Ph.D.**, se sídlem v Zábřehu, Zahradní 13, PSČ 789 01, jako insolvenční správce dlužníka Petra Nakládala, zastoupené Mgr. Pavlínou Jaškovou, advokátkou, se sídlem v Šumperku, Lužickosrbská 116/7, PSČ 787 01, a **2/ Petru Nakládalovi**, narozenému 15. září 1968, bytem v Bělé pod Pradědem, Domašov 237, PSČ 790 85, o určení pravosti pohledávek, vedené u Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci, pod sp. zn. 22 ICm 3064/2012, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka Petra Nakládala, narozeného 15. září 1968, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. KSOS 22 INS 9615/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. července 2014, č. j. 22 ICm 3064/2012, 13 VSOL 34/2014-90 (KSOS 22 INS 9615/2012), takto:

I. Dovolání žalobce proti čtvrtému výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. července 2014, č. j. 22 ICm 3064/2012, 13 VSOL 34/2014-90 (KSOS 22 INS 9615/2012), **se odmítá** v rozsahu, v němž se týká pohledávky ve výši 100.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9.278,77 Kč a pohledávky ve výši 141.412,50 Kč.

II. Dovolání žalobce proti čtvrtému výroku rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. července 2014, č. j. 22 ICm 3064/2012, 13 VSOL 34/2014-90 (KSOS 22 INS 9615/2012), **se zamítá** v rozsahu, v němž se týká pohledávky ve výši

214.250 Kč s úrokem z prodlení ve výši 19.879,76 Kč.

O d ů v o d n ě n í:

Rozsudkem ze dne 9. září 2013, č. j. 22 ICm 3064/2012-53, Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci:

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobce (věřitel č. 9, BP Integralis Limited) domáhal vůči žalovaným (1/ Mgr. Ing. Petře Hamplové, Ph.D., jako insolvenční správkyň dlužníka Petra Nakládala, a 2/ dlužníku) určení, že má za dlužníkem:

1/ pohledávku ve výši 100.000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9.278,77 Kč (dále jen „první pohledávka“) z titulu nároku na vrácení jistiny půjčky podle smlouvy o půjčce číslo 1F 100832/2009 ze dne 14. července 2009 (dále jen „smlouva o půjčce“);

2/ pohledávku ve výši 214.250 Kč s úrokem z prodlení ve výši 19.879,76 Kč (dále jen „druhá pohledávka“) z titulu kapitalizovaných úroků podle smlouvy o půjčce;

3/ pohledávku v celkové výši 141.412,50 Kč (dále jen „třetí pohledávka“) z titulu smluvní pokuty podle smlouvy o půjčce;

4/ pohledávku v celkové výši 10.000 Kč (dále jen „čtvrtá pohledávka“) z titulu smluvní pokuty podle smlouvy o půjčce;

5/ pohledávku v celkové výši 50.000 Kč (dále jen „pátá pohledávka“) z titulu smluvní pokuty podle smlouvy o půjčce (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit první žalované na náhradě nákladů řízení částku 12.342 Kč (bod II. výroku).

[3] Rozhodl, že žalobce a druhý žalovaný nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů řízení (bod III. výroku).

Soud prvního stupně rozhodl ve věci podle ustanovení § 115a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), ve spojení s ustanoveními § 7 odst. 1 a § 161 odst. 1 věty poslední zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), přičemž dospěl k následujícím závěrům:

[1] Žalobcovy pohledávky popřela pouze insolvenční správkyň, takže žaloba měla směřovat jen vůči ní. Druhý žalovaný tak není ve sporu pasívně věcně legitimován, což bylo důvodem zamítnutí žaloby vůči němu.

[2] Z první pohledávky uznala insolvenční správkyň z jistiny částku 58.095,99 Kč a z příslušenství částku 5.826,22 Kč, takže žaloba byla v uvedeném rozsahu (již proto) bezdůvodná.

[3] Z druhé pohledávky uznala insolvenční správkyň z jistiny částku 4.975,17 Kč a z příslušenství částku 73,74 Kč, takže žaloba byla v uvedeném rozsahu (již proto) bezdůvodná.

[4] Smlouva o půjčce je smlouvou, kterou byl sjednán spotřebitelský úvěr požívající ochrany podle zákona č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru a o změně zákona č. 64/1986 Sb. (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), neobsahuje však náležitosti předepsané ustanovením § 4 odst. 2 písm. b/, e/, g/ a h/ zákona

o spotřebitelském úvěru, což vede k následku plynoucímu z ustanovení § 6 tohoto zákona (spotřebitelský úvěr se pokládá za úročný ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, uveřejněné pro příslušné období Českou národní bankou; ujednání o jiných platbách na spotřebitelský úvěr se stávají neplatnými, to vše s účinností ode dne, kdy spotřebitel tuto skutečnost uplatní u věřitele). Přitom dlužník onu skutečnost uplatnil u žalobce podáním z 5. září 2012.

[5] Platí tedy, že jistina se úročí sazbou 0,5 %, což představuje z částky 100.000 Kč (z jistiny) za dobu od uzavření smlouvy o půjčce (14. července 2009) do 9. dubna 2011 (kdy došlo k „zesplatnění“ půjčky) částku 1.445,99 Kč.

[6] Dlužník uhradil žalobci do „zesplatnění“ půjčky celkem 43.350 Kč, z čehož představuje jistiny částka 41.904,01 Kč a úhradu úroků částka 1.445,99 Kč. Insolvenční správkyňe tedy co do částky 41.904,01 Kč jistinu správně popřela.

[7] K 18. červnu 2012, kdy Krajský soud v Ostravě (dále jen „insolvenční soud“) rozhodl o úpadku dlužníka, představoval zákonný úrok z prodlení podle § 6 zákona o spotřebitelském úvěru celkem 5.826,22 Kč (kteroužto částku insolvenční správkyňe uznala). Ohledně zbývajících 3.452,55 Kč insolvenční správkyňe pohledávku (též) správně popřela.

[8] U druhé pohledávky sestávající co do jistiny z kapitalizovaných úroků za celou dobu půjčky (do 28. července 2029) platí (vzhledem k výše řečenému), že při úročení úrokem ve výši 0,5 % vedle dlužníkem uhrazených 1.445,99 Kč [úrok z částky 100.000 Kč za dobu od 14. července 2009 do 9. dubna 2011 (srov. argumentace k první pohledávce)] a insolvenční správkyňi uznaných 4.975,17 Kč (z neuhrazené jistiny ke dni „zesplatnění“ ve výši 58.095,99 Kč) představuje zbývajících 209.025,56 Kč kapitalizovaný úrok za dobu od rozhodnutí o úpadku (18. června 2009) do data sjednání poslední úhrady splátky (do 28. července 2029). Tuto částku nelze žalobci přiznat vzhledem k ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona, insolvenční správkyňe pak správně uznala jako příslušenství druhé pohledávky (z jí uznaného úroku ve výši 4.975,17 Kč) jen 73,74 Kč a ohledně zbylých 19.806,02 Kč příslušenství správně popřela.

[9] U třetí až páté pohledávky (s titulu smluvních pokut) jsou ustanovení smlouvy o půjčce rozporná s dobrými mravy. U třetí pohledávky jde o ujednání obsažené v článku VII. odst. 1 smlouvy o půjčce (smluvní pokuta ve výši 3 % z dlužné částky za každý započatý měsíc prodlení vytváří značnou nerovnováhu v právech a povinnostech smluvních stran, neplní žádnou ze svých funkcí, jednostranně zvýhodňuje věřitele, prohlubuje neúměrné zadlužení dlužníka a vzhledem k závazku, který zajišťuje, byla sjednána v nepřiměřené výši).

K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 15. července 2014, č. j. 22 ICm 3064/2012, 13 VSOL 34/2014-90 (KSOS 22 INS 9615/2012):

[1] Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé a ve výroku o nákladech řízení v rozsahu týkajícím se druhého žalovaného (první výrok).

[2] Potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k první žalované v zamítavém výroku o věci samé ohledně páté pohledávky (druhý výrok).

[3] Změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k první žalované v zamítavém výroku o věci samé ohledně čtvrté pohledávky tak, že žalobce tuto pohledávku za dlužníkem má (třetí výrok).

[4] Zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k první žalované v zamítavém výroku o věci samé ohledně první až třetí pohledávky a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (čtvrtý výrok).

[5] Rozhodl, že žalobce a druhý žalovaný nemají vůči sobě právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (pátý výrok).

Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí a po částečném doplnění dokazování k následujícím závěrům:

[1] Soud prvního stupně o věci rozhodl v souladu s § 115a o. s. ř.

[2] Je správný závěr, že dlužník, který pohledávky nepopřel, není ve sporu pasivně věcně legitimován.

[3] Je správný závěr, že ve vztahu k první žalované je žaloba bezdůvodná u první pohledávky co do částky 58.095,99 Kč na jistině a částky 5.826,22 Kč na příslušenství a u druhé pohledávky co do částky 4.975,17 Kč na jistině a částky 73,74 Kč na příslušenství, jelikož v tomto rozsahu první žalovaná pohledávky nepopřela (uznala je).

[4] U první pohledávky (v rozsahu částek 41.904 Kč na jistině a 3.452,55 Kč na příslušenství) a u druhé pohledávky (v rozsahu částek 209.274,83 Kč na jistině a 19.806 Kč na příslušenství), má odvolací soud oproti soudu prvního stupně za to, že podání dlužníka z 5. září 2012 nebylo řádným dovoláním se skutečnosti podle § 6 zákona o spotřebitelském úvěru.

[5] Vzhledem k nesprávnému závěru soudu prvního stupně, že se poskytnutý spotřebitelský úvěr úročí pouze ve výši diskontní sazby platné v době uzavření smlouvy (tj. úrokem ve výši 0,5 % p. a.), ovšem nelze - s ohledem na dosavadní výsledky řízení - posoudit opodstatněnost první a druhé pohledávky co do jejich výše (bude nutno vycházet z obsahu smlouvy o půjčce co do sjednaných úroků a úroků z prodlení).

[6] U druhé pohledávky v celkové výši 214.250 Kč z titulu kapitalizovaných sjednaných úroků za celou dobu půjčky od 14. července 2009 do 28. července 2029 (tedy i za dobu po rozhodnutí o úpadku) odvolací soud uzavírá (vzhledem k tomu, co uvedl v obdobné věci v rozsudku ze dne 28. února 2012, č. j. 16 ICm 1969/2010, 12 VSOL 24/2011-48 (KSOL 16 INS 9565/2010), že smyslem a účelem ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona jednoznačně bylo, aby v insolvenčním řízení nebylo uspokojováno příslušenství pohledávek přihlášených věřitelů, vážící se k době po rozhodnutí o úpadku. U úroků jako plodů peněz, pak smyslem a účelem tohoto zákonného ustanovení bylo, aby byly uspokojovány pouze ty částky úroků, které narostly, respektive vážaly se k období před rozhodnutím o úpadku. Kapitalizované úroky za dobu po rozhodnutí o úpadku (od 18. června 2012 do 28. července 2029) tedy nelze uspokojit v insolvenčním řízení vzhledem k ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona.

[7] Ujednání o smluvní pokutě představující třetí pohledávku není rozporné s dobrými mravy a vzhledem k nesprávnému závěru o neplatnosti ujednání se soud prvního stupně nezabýval výší smluvní pokuty (vázanou smlouvou o půjčce na výši splátky dlužné jistiny a na dohodnuté úroky).

[8] V rozsahu týkajícím se první až třetí pohledávky tedy odvolací soud vůči první žalované zrušil rozsudek soudu prvního stupně podle ustanovení § 219a odst. 1 písm. b/ o. s. ř. a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

[9] Smluvní pokutu představující čtvrtou pohledávku (10.000 Kč) má odvolací soud za platně sjednanou (proto potud změnil rozsudek soudu prvního stupně).

[10] Ujednání o smluvní pokutě představující pátou pohledávku (50.000 Kč) považoval soud prvního stupně správně za neplatné; proto odvolací soud potud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně.

Proti čtvrtému výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně „v posouzení rozporu dvou navzájem souvisejících smluvních ujednání nacházejících se ve smlouvě o půjčce či o úvěru s ustanovením § 170 písm. a/ insolvenčního zákona“.

Dovolatel uvádí, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby je Nejvyšší soud v dovoláním dotčeném výroku zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel následovně:

[1] Ohledně nemožnosti požadovat kapitalizovaný smluvený úrok za dobu od rozhodnutí o úpadku (druhá pohledávka) obsahuje zrušující výrok napadeného rozhodnutí závazný právní názor, s nímž dovolatel nesouhlasí.

[2] Kapitalizaci úroků z půjčky do jistiny půjčky (obsaženou v článku IV. odst. 2 smlouvy o půjčce) připouští např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2004, sp. zn. 35 Odo 101/2002 [jde o rozsudek velkého senátu obchodního kolegia Nejvyššího soudu, uveřejněný pod číslem 5/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 5/2006“), který je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

[3] Článek III. odst. 8 smlouvy o půjčce obsahuje ujednání o možnosti věřitele (dovolatele) požadovat v přesně stanovených případech okamžité splacení nesplacené části půjčky včetně dosud nesplacených úroků za celou sjednanou dobu půjčky a případných dalších nároků; tak byl založen nárok na druhou pohledávku.

[4] Smluvní akcelerace závazků v důsledku zahájení insolvenčního řízení (ale i jiného řízení s podobnými ekonomickými účinky nebo v důsledku kvalifikovaného porušení povinnosti dlužníka) je přitom u závazků vyplývajících z úvěrových smluv (i smluv o půjčce) zcela standardním a v podstatě očekávaným ujednáním (srov. např. Richter, T.: Insolvenční právo, Wolters Kluwer, 2008, kapitola 5.2.2, str. 235). Řečené platí i o jiných situacích, například o nehrazení splátek po kvalifikovaně stanovený časový úsek (jako tomu bylo v předmětné věci) apod. Tento závěr souvisí i s povahou takových právních vztahů, když pohledávka na splacení úroku jako ceny za poskytnutý kapitál je z ekonomického hlediska věřitele důvodem existence těchto vztahů.

[5] Vyloučení předmětného ujednání by znamenalo diskriminaci pohledávek vzniklých z poskytnutí peněžních prostředků (ať již jde o úvěr nebo o půjčku) oproti pohledávkám jiným.

[6] Úroky nejsou ve své podstatě ekonomicky ničím jiným než marží, kterou si věřitel počítá za poskytnutí peněžních prostředků dlužníkovi. Dlužníka, který se dostal do úpadku,

nelze chránit způsobem, jenž by favorizoval nesplácení dluhu, proti situaci, kdy bude splácet dluh řádně po celou sjednanou dobu.

[7] Insolvenční řízení či úpadek představují nepříznivý jev na straně dlužníka, který by měl mít co nejméně poškozující dopad do práv věřitele. Proto by i veškerá zákonná ustanovení by měla být z hlediska redukce práv věřitele vykládána spíše restriktivně, což platí i pro ustanovení § 170 insolvenčního zákona. Také insolvenční zákon v některých případech sám výslovně stanoví „zesplatnění“ budoucích pohledávek nebo počítá s možností akcelerace pohledávek (srov. např. § 250 nebo § 329 odst. 3 insolvenčního zákona); případný závěr o nemožnosti uspokojení předmětných pohledávek by tak postrádal právní oporu.

[8] Přitom Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 11. března 2014, č. j. „104 VSPH 29/2014-87“ [správně 33 ICm 3868/2012, 104 VSPH 29/2014-87 (KSPH 42 INS 19847/2012)], dospěl k závěru, že ujednání o okamžitém „zesplatnění“ budoucích úroků je souladné se zákonem, včetně ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona.

[9] Na základě výše uvedeného se dovolatel domnívá, že ujednání, na jejichž základě přihlásil druhou pohledávku, jsou souladná se zákonem, včetně ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona, takže předmětnou pohledávku lze uspokojit v insolvenčním řízení v rozsahu, v němž byla přihlášena.

[10] Dovolatel se zejména domnívá, že druhá pohledávka se ani zčásti nevztahuje k době po rozhodnutí o úpadku. V celém rozsahu totiž vznikla (úroky přirostly k jistině a staly se splatnými na základě kvalifikovaného prodlení druhého žalovaného s úhradou splátky) před rozhodnutím o úpadku. Prostor pro aplikaci ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona tedy není dán.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností dovolání v dané věci.

Dovolání nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Rozsudek, jímž odvolací soud zrušil ve vztahu k první žalované zamítavý rozsudek soudu prvního stupně ohledně první až třetí pohledávky (čtvrtým, dovoláním napadeným, výrokem), je rozhodnutím kterým se odvolací řízení (ohledně těchto pohledávek) končí.

Na dovoláním otevřených (dovolatelem předložených k řešení Nejvyššímu soudu) otázkách, však napadený výrok nespočívá v rozsahu, v němž se týká první a třetí pohledávky (jich se aplikace § 170 písm. a/ insolvenčního zákona argumentačně netýká). Nejvyšší soud

proto potud dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř., jelikož dovolatel ohledně těchto pohledávek nepoložil žádnou otázku, jež by zakládala přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř.

V rozsahu, v němž se napadený výrok týká druhé pohledávky, závisí napadené rozhodnutí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (přesněji, jde o to, že dílčí judikatorní výstupy Nejvyššího soudu k dané problematice dosud nelze označit za již ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu), takže dovolání je potud přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav, z něž napadené rozhodnutí vychází, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 170 insolvenčního zákona (ve znění, jež se nezměnilo od 18. června 2012, kdy byl zjištěn úpadek dlužníka) v insolvenčním řízení se neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku, není-li dále stanoveno jinak,

a/ úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek přihlášených věřitelů, vzniklých před rozhodnutím o úpadku, pokud přirostly až v době po tomto rozhodnutí,

b/ úroky, úroky z prodlení a poplatek z prodlení z pohledávek věřitelů, které se staly splatné až po rozhodnutí o úpadku, (...).

Dle ustanovení § 121 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013, pro věc rozhodném (dále jen „obč. zák.“), příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním.

Úvodem budiž řečeno, že podle skutkových zjištění, z nichž vyšly oba soudy (a jež odpovídají žalobním tvrzením), se celá jistina první pohledávky (nesplacený zbytek půjčené částky) stala splatnou (pro prodlení dlužníků s jejím splácením) 9. dubna 2011 (od 10. dubna 2011 byl dlužník a jeho manželka v prodlení s placením celého zbytku pohledávky). Jde tedy o pohledávku, která se stala splatnou před rozhodnutím o úpadku dlužníka (před 18. červnem 2012), takže nejde o případ předjímaný ustanovením § 170 písm. b/ o. s. ř.

Druhá pohledávka pak v poměrech dané věci představuje (podle skutkových zjištění soudů i dovolatelova tvrzení) kapitalizovaný (smluvený) úrok za celou dobu půjčky (tj. do 28. července 2029) z částky, kterou dovolatel (coby věřitel) půjčil dlužníku a jeho manželce předmětnou smlouvou o půjčce. Ve shodě s ustanovením § 121 odst. 3 obč. zák. šlo o smluvené příslušenství první pohledávky (o sjednané úroky z jistiny „první pohledávky“ ve výši 100.000 Kč).

Podle skutkových zjištění obou soudů (jež jsou opět ve shodě s žalobními tvrzeními) se ke stejnému dni jako jistina první pohledávky (k 9. dubnu 2011) stala splatnou i „jistina“

druhé pohledávky (kapitalizovaný úrok za celou dobu půjčky); to předznačuje i skutečnost, že soudy u druhé pohledávky vycházely [pro účely posouzení požadovaného úroku z prodlení (19.879,76 Kč) z kapitalizovaného úroku za celou dobu půjčky] z prodlení dlužníka s hrazením „jistiny“ druhé pohledávky v době od 10. dubna 2011. Součástí skutkových závěrů obou soudů přitom bylo i zjištění, že podle článku IV. odst. 2 smlouvy o půjčce se splatný kapitalizovaný úrok za celou dobu půjčky stal součástí (původní) jistiny pohledávky ze smlouvy o půjčce.

Jinak řečeno, celá jistina nesplacené části pohledávky dovolatele ze smlouvy o půjčce (představovaná v žalobě i v přihlášce jistinou „první pohledávky“ a jistinou „druhé pohledávky“) se stala splatnou před rozhodnutím o úpadku dlužníka (před 18. červnem 2012), takže nejde ani o případ předjímaný ustanovením § 170 písm. a/ o. s. ř.

A ještě jinak řečeno, od 9. dubna 2011 již nelze hovořit o (smluvených) úrocích, jež by mohly přirůst k nesplacené jistině pohledávky ze smlouvy o půjčce (a jako takové by byly vyloučeny z uspokojení v insolvenčním řízení podle § 170 písm. a/ insolvenčního zákona, nýbrž (pouze) o nesplacené jistině pohledávky ze smlouvy o půjčce, s jejíž úhradou je dlužník v prodlení od 10. dubna 2011.

Závěr, že účastníci smlouvy se mohou dohodnout (že nic nebrání tomu, aby se dohodli), že smluvené úroky se stanou součástí jistiny [že k ní podle dohody účastníků budou přičítány coby civilní plody peněz (fructus civiles)], takže věřitel bude mít následně právo požadovat, aby dlužník pro případ prodlení s placením takto zvýšené jistiny platil sjednanou nebo zákonem stanovenou sazbu úroku z prodlení, přitom přijal Nejvyšší soud již v R 5/2006.

Díličí závěry Nejvyššího soudu, že tam, kde se pohledávka věřitele vůči dlužníku stala splatnou (včetně kapitalizovaných úroků, jež se podle dohody účastníků smlouvy staly součástí jistiny) před rozhodnutím o úpadku, není na místě aplikovat ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona, lze vysledovat např. též z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. prosince 2014, sen. zn. 29 ICdo 29/2012, jakož i z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2016, sen. zn. 29 ICdo 47/2016 a sen. zn. 29 ICdo 48/2016 [obě posledně označená usnesení jsou účastníkům řízení v této věci (dovolateli a insolvenční správkyňi) známa, jelikož byla vydána v jejich sporu v insolvenční věci jiných dlužníků].

Lze shrnout, že tam, kde se před rozhodnutím o úpadku dlužníka stala [podle dohody účastníků smlouvy o půjčce (nebo smlouvy o úvěru)] pro prodlení dlužníka s hrazením dohodnutých splátek půjčky (splátek úvěru) splatnou celá dosud neuhrazená část půjčky (úvěru) i s dohodnutými úroky z půjčky (z úvěru) za celou dobu, po kterou měla být půjčka (úvěr) splácena a takto kapitalizovaný úrok se stal součástí nesplacené jistiny, není na místě aplikace ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona. Ke dni rozhodnutí o úpadku zde již totiž nejsou žádné „úroky“, jež by po tomto rozhodnutí ještě mohly přirůst k jistině pohledávky jako její příslušenství.

Dovolání je tudíž v dotčeném rozsahu důvodné, když právní názor odvolacího soudu podaný k výkladu ustanovení § 170 písm. a/ insolvenčního zákona nemůže obstát ve světle skutkových závěrů, z nichž soudy v dané věci vyšly.

Nejvyšší soud nicméně dovolání i tak zamítl (podle § 243d písm. a/ o. s. ř.), když důvodem pro zrušení rozsudku soudu prvního stupně odvolacím soudem ohledně druhé pohledávky byly primárně závěry formulované k § 6 zákona o spotřebitelském úvěru, jež nemohly být přezkoumány v dovolacím řízení proto, že dovolatel jejich správnost (z jeho pohledu logicky, jelikož šlo o závěry jemu příznivé) nezpochybnil.

Absence výroku o nákladech dovolacího řízení je odůvodněna tím, že rozhodnutí odvolacího soudu bylo sice rozhodnutím, jímž se končí „odvolací řízení“, nikoli však rozhodnutím, jímž se (ohledně první až třetí pohledávky vůči první žalované) končí „řízení“ (srov. shodně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. července 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněné pod číslem 48/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Toto rozhodnutí se považuje za doručené okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku; účastníkům incidenčního sporu se však doručuje i zvláštním způsobem.

Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně 22. prosince 2016

JUDr. Zdeněk K r č m á ř, v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení: Monika Jeřábková